

DOMUZ AHIRI

Elif Öndoğan

Küçük bir öykü mü bu? Bir sabah uyandığımda domuz olmak isteyen aptal bir adamın, Pavel'in gerçekten yaşanmış öyküsü, Kendini kırk bir yıl domuz ahırında yaşamak zorunda bırakan, dış dünyadan hatta kendinden bile soyutlanmış Pavel ve dış dünya ile tek ilişkisi domuzları kasabaya götürmek olan eşi Praskoyya'nın yaşadıkları üzerine bir oyun.

Athol Fugard'ın yazdığı oyun Ankara Devlet Tiyatroları tarafından sahnelenmekle. İki kişilik olan oyun 2 saat kadar sürmekte. Oyun teknik bakımdan oldukça başarılı. Başta dekor olmak üzere! Özellikle dekorun verdiği "pislik" ve "ahır" da olma duygusu çok iyi yansıtılmış. Domuzlar görünmese bile onların varlığını hissedebiliyorsunuz ve onların varlığı sizi rahatsız edebiliyor. Oyuncuların giysileri o döneme uygun fakat küçük bir ayrıntı, gözden kaçmış, Praskoyya'nın ayakkabıları o döneme göre biraz modern kalmış. Bunun dışında Pavel'in oyun boyunca aynı giysilerin içinde olması, yıllar ilerledikçe oyuncular yaşla n masına karşın elbiselerin ve dekorun eskimemesi, yıpranmaması gözüme takılan bir diğer ayrıntıydı. Dramatik seçilen müzik ortama uymakta aynı şekilde oyuncuların performansı da oyunu tamamlamakta ve seyirciyi doyurmaktadır.

Karşınızdaki fakir bir köylüye ait ahşap, pis ve loş olan domuz ahır, domuzların ve Pavel'in bölümünden oluşmakta. Pavel'in bölümünde eski bir yatak, sandalye, masa ve mum yer almaktadır. Kırk bir yıl hiç dışarı çıkmadan yaşanılacak bir öykünün,, gerçeğim mekan karşıınızda durmakta,,... Öykü Pavel ve Praskoyya'nın savaştan önceki ve sonraki yaşamını içermekte. Savaştan önce geleceğe* dair güzel umutlan olan iki köylünün amaçları daha güzel bir domuz ahırına sahip olmak ve rahat bir yaşam sürmektir. Ancak bu güzel düşünce II. Dünya Savaşı'nın çıkması bozar. Rusya'dan giden yoldaşlar arasında Pavel de bulunmaktadır. Savaşın

ilk aylarında askerler cesurdular, ümitliydim ve de güllüyorlardı,. Çünkü zaferle döneceklerinden emindirler. İlk zamanlar kış geçirip eve döndükleri zaman neler yapacaklarını düşünüyorlardı. Oysa savaş henüz bitmemiş ve devam ediyordu. İlkbahar ve ardından ikinci kış geçti. Hala ümitlerini ve dirençlerini yitirmemişlerdi.- Ama üçüncü kış geçirirken üşüyor ve artık gülmüyorlardı. Eve ine zaman döneceklerdi? Tek düşünceleri buydu. Bir gün Pavel üşürken ve titrerken sadece annesinin ona hediye ettiği kırmızı terlikleri düşünüyordu. Tek isteği bir günlüğüne evinde şöminenin başında kırmızı terliklerini giyip oturmaktı. Bu düşünce aklından hiç çıkmıyordu. Sadece bir gün ona yeterdi, ertesi gün ise geri dönecek ve faşistlere karşı ülkesini! savunmaya devam edecekti. Gidip gitmeme arasında kararsızken, aslında o cesur bir askerdi ve asla savaştan kaçmazdı, sonunda içindeki sese yenik düştü ve gitti..,

İşte olaylar asıl bundan sonra başlıyor. Aradan 10 yıl geçmiştir. Pavel domuz ahırından o günden sonra bir daha hiç çıkmamıştır. Kırmızı terlikler uğruna vatanına ihanet etmenin, vicdan azabının ve korkaklığının utancını çekmektedir. Kendimizi, iç hesaplaşmalarının tam orta yerinde buluyoruz, olaylara bu noktadan itibaren katılıyoruz....

Pis bir ahır, pis bir adam ve onun eşi Praskoyya. O gün Rusya savaşta kaybettiği cesur yoldaşlarını anmaktadır. Pavel ise- teslim olup,, yaşadığını kanıtlamak, bunca yıldır kırmızı terlikler uğruna çektiği vicdan azabına son vermek istemektedir. Eğer teslim olursa belki de yoldaşları onu dinlemeyecek ve 10 yıl önceki zayıflığını yüzüne vuracaklar. Ya bu utançla yaşayacak ya da vatana ihanet ettiği için idam edilecek. Bu iki sondan biri onun ortaya çıkmasına ve ölmediğini kanıtlanmasına bağlıdır. Hayır buna cesaret edemez. Pavel» domuzlarla beraber yaşamaktan ruhunun ve beyninin pislendiğini düşünmektedir. Ruhunda

bir domuz ahırından başka bir şey değildir. İçinde kutsal bir şey kalmayınca yaşam ruhsuzlaşmış ıştır. On yıl boyunca yaptığı sadece yemek, yatmak ve içmek, Tek zevki ise ahırdaki sinekleri yamyassı edip öldürmektir. Pavel'e göre on.yıllık yaşamın manası işte budur 9675 ölü sinek. Ve en kötüsü Pavel! bir korkaktır. 10 yıllık hayatın özeti budur işte. Eşi törenden boynumdan bir madalya ile döner, Rusya cesur askerleriyle gurur duymakta, onlar için ağlamakta ve dua etmektedir. Savaşta ölenleri yaşatma sözü verilir törende, Savaşta ölen bu cesur askerler içinde Pavel de vardır ve törende bir madalya verilir. Ama onların bilmediği bir şey vardır, Pavel yaşıyordu, onun aslında cesur bir asker değil korkak bir asker olduğudur. O kadar korkak ki kendini 41 yıl boyunca domuz ahırına hapsedmeyi göze alabilecektir.

Duvardaki çizikler 10 yıldan 41 yıla doğru ilerlerken Pavel ve Praskovya doğal olarak yaşlanıyor ve Pavel hastalanıyor. Doktora gitmek için gizlice dışarı çıkmaları gerekiyor. Pavel kadın elbisesi içinde 41 yıl sonra ilk defa ahırın dışına çıkıyor.. Yıldızlar ve cırcır böcekleri, temiz hava 41 yıl sonra ilk defa Pavel'le buluşuyor. Pavel'in kendisine o an güveni geliyor., Her şeyi göze alması halinde önündeki yol belki die yeni bir geleceğe götürecektir. Pavel buraları terk etmek istiyor, ama yapamıyor» korkuyor. Üstelik bu önerisi eşinden de destek almıyor, eşi onu oracıkta terk edip domuz ahırına geri dönüyor. Pavel düş' kırıklığı içerisinde güneşin doğmasını bekliyor. Kendi gölgesinin toprağa düşmeyeli o kadar çok. olmuştur ki. Sonra yine soluk soluğa geldiği yer domuz ahırındır. Kırmızı terliklerini duvara fırlatan. Pavel'den ilk itirafını işitiyorsunuz;¹ "Bunu söylemek zorundayım, Pavel Ivanovich Navrosky bir korkaktır.,. Geçen gece çocukluğumu anımsadım... Ama aklıma gelebilen tek şey neydi biliyor musun? Bir yere sinip saklanmış küçük korkak Pavel. Saklanmak için bulduğum yerlerin listesini çıkartmış olduğum küçük gizli bir defterim vardı; bunların sayısını yüze çıkartmak istiyordum. Eğer yüz tane kimsenin beni bulamayacağı yer

bulursam, ömrümün ' sonuna kadar güvenlikte olacağıma inanıyordum. Bunlardan ancak 67 tane edinebildim. Ve bu tutku çocukluğumla birlikte sona ermedi,, Praskovya. Büyüdükçe ve yaşam bana ürmek için daha çok neden sundukça, kaçıp gizlenme sanatında ustalaştım; sonunda, kalabalık bir insan kümesinin ortasında bile bunu becerebilmeyi Başardım! Tıpkı düşünümüzde ki gibi, itiraf etmem gereken korkunç bir şey var, Praskovya; sen benim damatlık elbisemle evlendin. O zaman da onun içinde gizleniyordum. Ya da sana el sallayarak vedalaşıp savaşa giden o cesur asker. Onun cesur olan sadece üniformasıydı. Ben onun içinde de gizleniyordum. Cesaretim düğmelerimin

parlak kalabildiği sürece devam etti. Ve her şey nerede noktalandı? Bir domuz ahırında! Peki tahmin et bakalım, Pavel domuz ahırında ne yapıyor? "Burası altmış sekizinci yer." Bu itiraf aslında birçok sorunun cevabını da vermekte. Sizi dehşete düşürüyor.

Dış dünya ile tüm bağlan kopmuş, sadece domuzları gören, onlarla birlikte yaşayan ve tek görebildiği insan, eşi Proskovya olan, yalnız bir adam Pavel. Başka insanların yüzünü görmeye sesini duymaya, birisinin kendisine nasılsın demesine özlem duymaktadır. Bir korkak ve ölü olarak yaşamak! İnsan bu yaşama nasıl dayanabilir? Aklını nasıl kaçırmaz? Yaşamın nasıl bir manası vardır? ... Geriye onu domuzlardan farklı kılan ne kalıyor? Dışında ama özgüveni olmayan bir insan, hayata dair neyi paylaşıyor? Düşleriyle, ikabüsleriyle ve vicdan muhasebesiyle, teslimi olup olmamak arasında gidip gelen sadece bir vazifeymiş gibi ve onu bir gün emanetmiş gibi teslim etmeyi beklemekle geçen yaşanmış kırk bir yıl. Bunu taşıyan koca bir korkaklık maskesi, Pavel bunun altında her -geçen gün biraz daha ezilmektedir.

Pavel insanları terk eder, domuzların arasına katılır. Öğrenebildiği tek şey çamurun içinde yuvarlanmak ve kendine acımaktır. Sonra ondan da vazgeçer. Bir gün kendisiyle aynada konuşmaya başlayan Pavel domuzlardan kurtulmaya karar verir ve hepsini salar. İlk defa ahıra güçlü bir gün ışığı girer, o an gözleriniz kamaşır. Özgürlüğün ışığıdır bu Pavel ilk defa kahkahalarla güler. Özgürlüğe ve ışığa bir kahkaha daha atar. Eşi de oraya gelir, her şeyi olan domuzları artık yoktur. Bu sırada Pavel nihayet geç kalmış bir kararı verir. Damatlık elbiseleriyle ve özgür olarak teslim olacaktır. Korkaklığına ilk hamleyi yapmış, onu yenmesine az kalmıştır. Bir adım, bir adım daha, ahır kapısında giren güçlü güm ışığına doğru, zafere az kaldı derken!

Oyun burada bitti mi? En azından izlerken öyle düşünüyorsunuz. Pavel teslim olacak ve yıllar sonra korkaklığını yenmiş olacak. Oysa hiç beklemediğiniz bir son bizi beklemekte. Fondaki müzik ve anlık şok etkisi yapan, som ve alkışların oyuncularla

buluşması. Bir an ağlamak arasında gidip gelmeniz, paniklemeniz, her şey çok hızlı geliyor. Delicesine ellerinizi birbirine vururken yaşadığınız şok hala devam ediyor. Taki salondan dışarı çıkıncaya kadar.

Oyun bu kadar mı? Bu soruyu her oyun bitiminde ve etkisini sürdürdüğü süre içinde sorarım kendime. Sanırım izlemeye giden birçok kişide aynı duyguyu yaşar.

İnsanın akli almıyor... Sadece domuzlarla uyumak, yemek dışında başka bir amacı olmadan yaşamak. Üretmeden, konuşmadan, eleştirmeden, düşünmeden, tartışmadan, okumadan, yazmadan, dış dünyadan tamamen habersiz nefes alıp! vermek. Düşüncesi bile korkunç. Korkaklık bir insanı bu noktaya getirebilir mi?

Aslında bugünde böyle değil miyiz? Domuz ahırında yaşamıyorum, ben öyle değilim diyebiliyoruz fakat gerçekten de öyle mi? Böyle bir yaşam için mekan illaki domuz ahırını mı olmalı? Şu kalabalıklar içinde, şu koşuşturmalar içinde ne kadar da yalnızız. Yanımızdaki insanların ne kadar az farkındayız. Yan yanayız, ama birbirimizden uzağız çoğu kez. Herkes böyle demiyorum ama yine de soruyorum; sizi çevreleyen daralmış çemberinizin içinden sıyrılıp, kendimize baktığınız da ne görüyorsunuz? Evimizde, iş yerimizde ve hayatı sürükleyebildiğimiz her yerde ne yapıyoruz ne üretiyoruz? Yemek, içmek, uyumak ve çalışmak! ana çizgisi bu olan yaşamımız ve buna girip çıkanlar. Çoğunlukla en güvenli, kendimizi en iyi hissettiğimiz yer evimiz. Daha doğrusu düşüncesi hoş değil ama çoğumuzun gittiği yer aslında daha modern domuz ahırından başka bir şey değil. Domuzların yerini burada iletişimsizliğimiz alıyor, " her yerdeki bu kirlilik domuz sesinden başka bir şey değil aslında. Belki »hayatımızın manası yamyassı olmuş 9875 ölü sinek olmasa da, peki ne o zaman? Eğer bu soruya cevap verebiliyorsanız ' sorun yok, ne mutlu size. Ya sizi tatmin edecek bir yanıtınız yoksa (bir ev almak, araba almak gibi sadece almak ve çok para kazanmak üzerine kurulu" bir amaçla yaşamak dışında bir cevabınız yoksa) üzgünüm. Düşünülecek çok şey var aslında yolda giderken ve evde otururken.